

ex. 1: orig.
x 2: CO
3: dupl. CO → verkn.
4: KA

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

P A N O R A M A

periode 1 oktober 1976 - 1 april 1977

Algemene en Kabinetsaangelegenheden

Afscheid Drs. A. Kuipers

Bij Koninklijk Besluit van 10 december 1976 nr. 24 werd ingaande 1 februari 1977 aan Drs. A. Kuipers, wegens het bereiken van de 60-jarige leeftijd, eervol ontslag als Hoofd van de Dienst verleend met dankzegging voor de vele en gewichtige diensten aan het land en het Koninkrijk bewezen.

Tijdens de op 26 januari 1977 in de Rolzaal op het Binnenhof gehouden besloten afscheidsreceptie maakte de Minister van Binnenlandse Zaken, Mr. W.F. de Gaay Fortman, de benoeming van Drs. Kuipers tot commandeur in de Orde van Oranje Nassau bekend, welke hij vergezeld deed gaan van de uitreiking van de versierse-len aan deze onderscheiding verbonden.

Mr. P. de Haan, de opvolger van de heer Kuipers, aanvaardde per 1 februari 1977 zijn functie als Hoofd van de Dienst.

Organisatie

In het begin van de verslagperiode werd uitvoering gegeven aan enkele organisatorische wijzigingen, waaraan de Minister op 6 september 1976 zijn goedkeuring had verleend.

Er werden twee coördinatoren aangewezen nl. één voor politieke beïnvloeding (PBC) en één voor terrorisme/vreemdelingen (TVC). Deze coördinatoren zijn verantwoordelijk voor het op elkaar afstemmen van de activiteiten van de diverse dienstonderdelen, die in het vermelde kader werkzaam zijn.

Vanwege de voornamelijk aan PBC te leveren ondersteuning werd de stafsectie SBP losgemaakt van de afdeling B en onder de verantwoordelijkheid van deze coördinator gesteld.

Gevormd werd een hoofdafdeling Algemene Zaken omvattende de afdelingen Automatisering, Personeelszaken, Financiën en Inwendige Dienst.

Het Hoofd van deze hoofdafdeling heeft als taak de werkzaamheden van genoemde afdelingen te coördineren en tevens aandacht te schenken aan de wijze waarop intern de organisatie en de efficiency van de Dienst kunnen worden verbeterd.

Het pakket organisatorische maatregelen werd afgerond met een wijziging van de nomenclatuur voor de organieke diensteenheden. De afdelingen B en C werden directies en de afdelingen D, E en TD werden hoofdafdelingen.

Staten-Generaal en Kamercommissie

In de verslagperiode kwamen in de Staten-Generaal geen voor de Dienst van belang zijnde onderwerpen aan de orde.

De Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten vergaderde eenmaal met de Minister van Binnenlandse Zaken nl. op 9 februari 1977. Aan deze bijeenkomst werd ook deelgenomen door de Secretaris-Generaal, het Hoofd van de Dienst en een medewerker van het Kabinet. Op verzoek van de Commissie verschaftte de Minister enige inlichtingen omtrent de achtergronden van de recente aanhouding van zes leden van de "Rode Hulp" en omtrent de uitslatingen van de ex-KGB-functionaris in een artikel van Elseviers Magazine.

In de verslagperiode werden van de Vaste Commissie geen verzoekschriften ter behandeling ontvangen.

Van advies werd gediend voor de beantwoording van aan de Regering gestelde schriftelijke vragen van de Tweede Kamerleden:

Van der Spek	: over eventuele activiteiten van de Chileense ambassade tegen in Nederland verblijvende vluchtelingen uit Chili.
Van der Spek	: over het toelatingsbeleid ten aanzien van de ex-medewerker van de CIA, Philip Agee,
Imkamp	: betreffende de relatie tussen BVD en Interpol, en
Roethof	: betreffende reisbeperkingen voor ambtenaren.

Ministeriële Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

In de Nederlandse Staatscourant van 27 december 1976 nr. 252 werd bekendgemaakt dat door de ministerraad een Ministeriële Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten was ingesteld met als taak het bepalen van het algemeen beleid betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten alsmede de coördinatie van deze diensten. Deze commissie bestaat uit de Minister-President (voorzitter) en de Ministers van Buitenlandse Zaken, van Justitie, van Binnenlandse Zaken en van Defensie.

Aan de beraadslagingen wordt tevens deelgenomen door (o.a.) de hoofden van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

Wettelijke Regeling van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

De Ministeriële Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten uit de Ministerraad heeft in oktober 1976 ingestemd met de instelling van een ambtelijke commissie voor het ontwerpen van een Wet betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Als voorzitter van de commissie zal optreden Mr. W.J. van Eijkern, hoofd van de Stafafdeling Wetgeving en Publiekrecht van het Ministerie van Justitie. Door de Minister van Binnenlandse Zaken zijn als leden van deze commissie namens zijn departement aangevoerd Dr. als juridisch deskundige en Mr. P.G.H. van Doeveren als vertegenwoordiger van de BVD.

Procureurs-Generaal

Het Hoofd van de Dienst gaf op een door hem bijgewoonde bijeenkomst van de Procureurs-Generaal het gebruikelijke overzicht van de laatste ontwikkelingen betreffende enige in nationaal en internationaal verband optredende extremistische organisaties. Onderwerpen van bespreking waren voorts de voor bepaalde hier geaccrediteerde diplomaten geldende reisbeperkingen en de externe beveiliging van het NAVO-hoofdkwartier AFCENT in Zuid-Limburg.

Commissarissen der Koningin

In december 1976 hield het Hoofd van de Dienst in de bijeenkomst van de Minister van Binnenlandse Zaken met de Commissarissen der Koningin een inleiding over geheime politieke beïnvloeding en het terrorisme. Voorlopig is vastgesteld dat H.BVD vier maal per jaar in een dergelijke bijeenkomst aanwezig zal zijn.

Burgemeesters, gemeenteraden

Van advies werd gediend voor het door de Burgemeester van 's-Gravenhage te geven antwoord op vragen van de Commissie voor Politie en Brandweer uit de gemeenteraad betreffende de taak van de inlichtingendienst van de Haagse gemeentepolitie. Met de Burgemeester van Uithoorn werd op zijn verzoek overleg gepleegd omtrent de wijze van verstrekking van gegevens betreffende inwoners van zijn gemeente.

Contacten met publiciteitsmedia

In de gevallen dat daarom werd verzocht, werd achtergrondinformatie verstrekt over terroristische activiteiten in Nederland en in het buitenland. De belangstelling van de media voor het afscheid van Drs. A. Kuipers resulteerde in een radio-interview in de rubriek "Den Haag aan de lijn" en in drie interviews met "De Gelderlander, Het Binnenhof en de Haagsche Courant". In deze gesprekken kwam ook de taak en het functioneren van de Dienst aan de orde.

Benelux

De Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer kwam tweemaal bijeen, de subcommissie ad hoc eveneens tweemaal en een bijzondere werkgroep eenmaal.

De volgende onderwerpen werden besproken:

- de (weder)instelling of afschaffing van visumplicht t.a.v. verschillende landen;
- de verscherping van het toezicht op vreemdelingen, teneinde clandestiene immigratie te bemoeilijken;
- wijziging van de Beneluxovereenkomst van 11.4.1960 (tot verlegging der personencontrole naar de buitengrenzen van het Beneluxgebied) teneinde deze toepasselijk te maken voor het geval van een verblijf van langer dan drie maanden;
- de vereenvoudiging van de procedure bij afgifte van visa aan onderdanen van Oostbloklanden;
- de invoering van een Benelux-identiteitskaart in Nederland.

Relatie met de buitenlandse diensten

Het NATO Special Committee vergaderde in het najaar 1976 in Brussel.

Aan de vergadering werd deelgenomen door het Hoofd van de Dienst en twee hoofdambtenaren.

Aan de halfjaarlijkse vergadering van de Hoofden van de West-europese veiligheidsdiensten, die eveneens in het najaar 1976 werd gehouden in Bern, namen het Hoofd van de Dienst en een hoofdambtenaar deel.

Aan een cursus die jaarlijks wordt georganiseerd door een der Westeuropese veiligheidsdiensten voor toekomstige leidinggevende ambtenaren van deze diensten, en die in 1976 door Frankrijk werd verzorgd namen twee hoofdambtenaren deel. Twee andere hoofdambtenaren traden als inleiders op.

Door de Amerikaanse inlichtingendienst werd een tweeweekse cursus georganiseerd voor een viertal veiligheidsambtenaren.

In de verslagperiode werden twee vergaderingen gehouden van de Hoofden van de Benelux-veiligheidsdiensten.

Een hoofdambtenaar neemt deel aan de cursus van het NATO Defense College welke thans in Rome wordt gehouden.

In het kader van de nadere uitwerking van de resolutie die door de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie van de landen van de Europese Gemeenschap op 29 juni 1976 in Luxemburg vastgesteld werd inzake maatregelen ter bestrijding van terreur, vergaderden een aantal werkgroepen in Den Haag en in Londen. Het Hoofd van de Dienst en enkele hoofdambtenaren namen daar aan deel.

Het Hoofd van de Belgische veiligheidsdienst en het Hoofd van de Luxemburgse veiligheidsdienst werden benoemd, resp. bevorderd tot Commandeur in de Orde van Oranje Nassau.

De hoofdambtenaar van de Dienst belast met de zorg voor de buitenlandse betrekkingen werd benoemd tot Officier Ordre National de Mérite van Frankrijk.

POLITIEK TERRORISME

Met het oog op het beter doen functioneren van de dienst bij terreuracties werd uit medewerkers van verschillende onderdelen van de dienst een team verbindingsofficieren geformeerd. Deze medewerkers kunnen dan bij de centra die met de afhandeling van een terreuractie bemoeienis hebben worden geplaatst. Aan een groep van rijkspolitie-officieren die in geval van een terreuractie ter beschikking zullen worden gesteld van de betreffende districtscommandant werd in een tweetal bijeenkomsten voorlichting gegeven over de taak en functie van de dienst.

Rode Hulp

Na de verwickelingen rond de arrestatie van Lidwina Janssen in Tel Aviv, werd de Rode Hulp eind december 1976 als organisatie opgeheven. De Rode Hulp-activisten kunnen worden teruggevonden in enkele min of meer vaag gestructureerde groeperingen, t.w.:

- het "Rood Verzetsfront" (RVF) dat n.a.w. de functie gaat vervullen van de "legale" Rode Hulp;
- de groep Rode Hulp-leden die het trainingskamp in Aden (Zuid-Jemen) hebben bezocht en die zich na alle publiciteit rond dit kamp naar het zich laat aanzien in de illegaliteit zullen begeven;
- een groepje rond het Rotterdamse ex-Rode Hulp lid (voormalig docent aan de Katholieke Sociale Akademie in Den Haag);
- in de groep, voornamelijk bestaande uit Rode Hulp leden die zich met en op de achtergrond bezighouden met het "aantasten van de macht van personen" d.m.v. de actiegroepen "Verbond tegen Ambtelijke Willekeur" (VAW) en "Helder van Geest/Schoon van Lichaam" (HvG/SvL).

In het tweede nummer van het "Rood Verzetsfront" (orgaan van de gelijknamige organisatie) wordt een nieuw begrip t.w. De Nederlandse Rode Leger Cellen (N.R.L.C.), ingevoerd. Deze aanduiding kan gebruikt worden voor één of meer van de bovengenoemde groeperingen.

Arabisch terrorisme

In de afgelopen periode vonden geen Arabische terreuracties in West-Europa plaats. Er bestaan echter sterke aanwijzingen, dat de radicale Palestijnen, t.w. , leider van het terreurnetwerk van het P.F.L.P., , leider van de pro-Iraakse fractie van het P.F.L.P./G.C., en , leider van de door Irak gesteunde en tegen Syrië opererende "Black June Organization", op het ogenblik voorbereidingen treffen tot nieuwe acties in West-Europa.

Een nieuwe ontwikkeling op het terrein van het Arabisch terrorisme kan gevormd worden door de omstandigheid, dat Irak en Libië die zich zeer vijandig t.a.v. Syrië opstellen thans in West-Europa doende zijn oppositionele Marokkaanse gastarbeiders te recrutereren voor anti-Syrische activiteiten (in het overzicht van de Directie C wordt hier verder aandacht aan geschonken).

Een in Nederland wonende Palestijn blijkt bezig te zijn een cel van het P.F.L.P. te vormen uit in Nederland verblijvende Palestijnen. Hij staat hierover in contact met de bekende Ciska Eeken en tevens met de derde secretaris/consul van de Iraakse vertegenwoordiging in ons land, , die hier de Iraakse inlichtingendienst vertegenwoordigt. Deze Iraakse inlichtingenofficier regelde eind december 1976 de reis van Ciska Eeken naar Bagdad. Doel van deze reis was overleg met P.F.L.P.-leiders.

DIRECTIE B

CPN-internationaal

De betrekkingen tussen de CPN en de CPSU zijn verder genormaliseerd. De CPN-leiding lijkt hierbij de meeste concessies te hebben gedaan, al doet ze het graag anders voorkomen. Feitelijk heeft de CPN de sinds 1964 gevoerde autonomie-politiek beëindigd door tijdens de nationale partijconferentie medio januari jl. te verklaren een integrerend deel van de communistische wereldbeweging te zijn.

De definitieve normalisering van de relaties zal, naar verwacht mag worden zijn beslag krijgen tijdens een bezoek dat Paul de Groot en een CPN-delegatie in april aan de Sovjet-Unie brengen. De positie van de zg. pro-Russisch dissidente personen en groeperingen zal tijdens de besprekingen ongetwijfeld één van de belangrijkste discussiepunten zijn. Als pikante noot kan hierbij worden aangetekend dat de voorzitter van de Vereniging Nederland-USSR terzelfde tijd in Moskou de gast zal zijn.

De verhouding van de CPN tot de Westeuropese zusterpartijen ontwikkelt zich wat moeizamer, al stuurde de partij wel een vertegenwoordiger naar bijeenkomsten van deze partijen in het Italiaanse Pescara in oktober 1976 (onderwerp: de EEG-landbouwproblematiek) en in Wenen in februari 1977 (over de "reformistische" medezeggenschapspretenties). Ook bezocht Paul de Groot rond de jaarwisseling de CP-Frankrijk om te spreken over de aanstaande Europese verkiezingen en trachtte CPN-bestuurder begin dit jaar in Parijs internationale belangstelling te wekken voor het proces Menten.

CPN-nationaal

De CPN is zich met hernieuwde ijver gaan opwerpen als constructieve deelnemer in een nieuw te vormen regering van "werkelijk progressieve" signatuur. Zij ondersteunt dit streven door een groot aantal activiteiten en manifestaties, die vooral de progressieve deelgenoten in de belangenstrijd duidelijk moeten maken dat de CPN steeds meer politiek gewicht in de schaal legt als tolk en organisator van wat er onder de mensen in vrijwel alle sectoren van de maatschappij zou leven.

Behalve dat de CPN beschikt over eigen, steeds actievere organisaties voor belangenbehartiging, weet zij zich ook steeds meer te doen gelden in sommige geledingen van de vakbeweging, die zij tot een radicalere standpuntbepaling tracht te bewegen. De partij heeft zich tijdens de stakingsacties in februari niet zelfstandig gemanifesteerd, maar zich welbewust beperkt tot ondersteunende en stimulerende activiteiten binnen en buiten de vakbonden.

Centraal in de CPN-activiteit stonden de in januari belegde nationale Partijconferentie (tevens de start van de verkiezingscampagne), het in maart gehouden Gronings Volkscongres en het Drenths Appel en de organisatie van de protestbeweging tegen de uitbreiding van het UCN-project in Almelo. De CPN-jongerenorganisatie ANJV gaat een steeds grotere rol in de eenheidspolitiek van de partij spelen door een stevige relatie op te bouwen met andere jongerenorganisaties en een belangrijk aandeel te nemen in gezamenlijke activiteiten voor materiële belangenbehartiging zoals tegen de zogeheten leercontracten en ten gunste van de werkgelegenheid van schoolverlaters.

CPN-invloed onder studenten

Nog steeds melden zich vrij veel studenten (vooral in Amsterdam) voor het lidmaatschap van de CPN. De student-leden in de andere universiteitssteden meegerekend bedraagt het totaal aantal thans ca. 825. Voorts is van 32 wetenschappelijke medewerkers bekend dat zij lid zijn van de CPN; 22 van hen behoren tot het CPN-district Amsterdam. De besturen van de Algemene Studenten Vereniging Amsterdam (ASVA) van de Studentenraad van de VU (SRVU) en van de Unie van Studenten te Nijmegen (USN) bestaan in overgrote meerderheid uit leden van de CPN.

Het pro-Russisch communisme

In de kontekst van de toenadering tot de CPSU verlangt de CPN stopzetting van de Oosteuropese steun aan de pro-Russisch communistische organisaties om deze vervolgens zonder veel problemen te kunnen overnemen dan wel te (doen) liquideren. Enkele van die organisaties hebben echter vanuit hun kennelijk wantrouwen over de bedoelingen van de CPN, intussen maatregelen genomen om hun activiteiten zelf op enigerlei wijze te kunnen blijven voortzetten. Tussen de Vereniging Nederland-USSR en het daaraan verbonden reisbureau Vernu Reizen BV is op administratief en organisatorisch gebied een zodanige scheiding aangebracht dat een mogelijke overname van de vereniging door de CPN voor de activiteiten van het reisbureau geen consequenties behoeft te hebben. Het Jongeren Kontakt voor internationale solidariteit en Uitswisseling (JKU) trof een soortgelijke regeling voor de reisdienst Kontakt BV, die in korte tijd is uitgegroeid tot een zelfstandig opererend reisbureau en daarmee een geduchte concurrent van Vernu is geworden. De pro-Russische uitgeverij Sterboek is duidelijk op haar retour zonder dat van Sovjetzijde een helpende hand wordt geboden. Tegelijkertijd is door pro-Russische communisten als een soort concurrent van de CPN-uitgeverij Pegasus de nieuwe Stichting Uitgeverij Manifest opgericht, die o.a. de documenten van de Oostberlijnse Europese CP-en conferentie van juni 1976 publiceerde, hetgeen door de Prawda met kennelijke instemming werd bericht. Uit dezelfde pro-Russische hoek origineert de heroprichting van de Commissie Hulp aan Spanje, die het eerder door de CPN opgerichte Comité Vrij Spanje voor de voeten loopt.

Het pro-Chinese communisme

De Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland marxistisch-leninistisch (KEN ml) is zich nog meer op de CP-china gaan oriënteren om van die zijde officiële erkenning te krijgen. Zij bemoeilijkt de eenheidsbesprekingen met de Marxistisch-Leninistische Partij van Nederland (MLPN) door te besluiten mee te doen aan de a.s. Tweede Kamerverkiezingen. Men wil zodoende de andere m.l.-partijen tot een keuze te dwingen, zij het waarschijnlijk met averechts gevolg. De KEN ml heeft zich verder intensief beziggehouden met de omzetting van de door haar gedomineerde Stichting Nederland-China (SNC) in een Vereniging van dezelfde naam (VNC).

De Socialistische Partij (SP) heeft eveneens besloten tot deelname aan de a.s. Tweede Kamerverkiezingen. De SP heeft naast haar bestand van circa 750 kaderleden een nieuwe categorie "massa-leden" geïntroduceerd, van wie veel minder inzet wordt verlangd. Hun aantal bedraagt ook ongeveer 750. De SP werkt voornamelijk via haar mantelorganisaties, waarvan de laatste tijd met name opvielen het Comité van Mens tot Mens, dat een briefkaartenactie organiseert ter ondersteuning van de strijd tegen de apartheid in Zuid-Afrika, en de Vereniging Voorkomen is Beter, die met haar - naar eigen zeggen - half miljoen leden opkomt voor een ander gezondheidsbeleid.

Trotskisme

Nederland kent thans vier groeperingen die trotskistisch zijn of trotskistische kenmerken vertonen. Tot de eerste categorie behoren de Internationale Kommunistenbond, IKB, en de Beweging voor Arbeiders Zelfbeheer, BAZ. Tot de tweede categorie behoren de "Internationale Socialisten", een miniscuul groepje, en een groep rond het blad Inter. IKB en BAZ zijn in het afgelopen jaar merkbaar sterker geworden. De BAZ wist meer aanhang te verkrijgen door twee neven-organisaties op te richten, de organisatie Arbeiders Eenheid (AE) en het Komitee voor onderdrukte volken in en bij Indonesië (KOVI).

Anti-militarisme

De anti-militaristische organisatie Bond voor Dienstplichtigen, BVD, is in het afgelopen jaar zwakker geworden. Het soldatenactivisme als zodanig is teruggelopen, de organisatie verloor mankracht en élan.

Bovendien blijkt de "witte" BVD bij het uitoefenen van invloed in de VVDM, niet opgewassen te zijn tegen de activiteiten van de CPN/ANJV in deze soldaten-vakbond. In het Hoofdbestuur van de VVDM zijn de functies van voorzitter en van ledenwerfer thans in handen van leden van de CPN.

VVDM-activiteiten worden dan ook steeds met meer nadruk door de communistische pers "begeleid".

Nederlandse Volksunie

De rechts-extreme organisatie Nederlandse Volksunie zal onder aanvoering van voorzitter J.G. Glimmerveen deelnemen aan de op 25 mei 1977 te houden Tweede Kamerverkiezingen. In het kader daarvan heeft de NVU in verschillende plaatsen pamfletten verspreid met een racistische of discriminerende inhoud t.a.v. bepaalde groepen in de samenleving. De NVU telt ca. 80 leden, 15 van hen kunnen als NVU-activisten worden aangemerkt.

Buitenlandse groeperingen

Portugezen

De politieke activiteiten van de Portugezen vertonen sedert de omwenteling in Portugal van april 1974 een duidelijk dalende lijn. De Portugese communistische partij (PCP) en haar mantelorganisatie de MDP/CDE zijn momenteel de enige Portugese bewegingen, die in ons land activiteit ontplooiën.

Spanjaarden

De activiteiten van de Spaanse communistische partij (PCE) zijn op nationaal en plaatselijk niveau toegenomen. Een opmerkelijke gebeurtenis was de op 27 en 28 november 1976 te Amsterdam gehouden 1e conferentie van de PCE in Nederland.

Turken

Hollanda Türkiyeli Isçiler Burligi (H.T.I.B.)

Deze Turkse communistische pro-Russische arbeidersvereniging telt ca. 60 leden. Zij is aangesloten bij de A.T.T.F., de communistische eveneens pro-Moskou georiënteerde Federatie van Turkse socialisten in Europa die in West-Duitsland is gevestigd. Voorts maakte de H.T.I.B. deel uit van het T.B.Ö.K. (Turks onafhankelijk vrijheidscomité), waarbij zich Turkse Bewegingen in West-Europa hebben aangesloten die hetzelfde doel beogen als de H.T.I.B..

M.H.P. (Milliyetçi Hareket Partisi)

Vorig jaar werden voor het eerst activiteiten van de ultra-rechtse MHP waargenomen. Sedert die tijd zijn door de MHP meerdere propagandabijeenkomsten gehouden. Ondanks alle publiciteit rond de "Grijze Wolven"-activiteiten in Nederland is tot op heden niet komen vast te staan dat deze MHP-jongerenbeweging in Nederland op enigerlei wijze functioneert. Ten onrechte worden MHP-bijeenkomsten in de pers aangeduid als vergaderingen van de "Grijze Wolven". De met de MHP op gespannen voet levende communistische H.T.I.B. is hiervoor mede verantwoordelijk.

Iraneezen

Onder de in Nederland verblijvende Iraneezen worden hoofdzakelijk politieke activiteiten ontplooid door de leden van de Nederlandse afdeling van de Confederation of Iranian Students National Union gevestigd te Delft. De CISNU is een overkoepelende "anti-imperialistische" organisatie van Perzische studenten in het buitenland. Binnen de CISNU zijn vele uiteenlopende politieke stromingen, maar de maoïsten geven duidelijk de toon aan. De activiteiten van de CISNU in Nederland bestaan hoofdzakelijk uit demonstratieve acties, waaronder hongerstakingen. De protesten richten zich voornamelijk tegen de schending van de mensenrechten in Perzië en tegen de activiteiten van de Iraanse geheime dienst, SAVAK.

DIRECTIE C

Sovjet Unie

De medewerkers van de Sovjetrussische vertegenwoordiging in ons land zijn er bij voortdurend op uit hun relaties met Nederlanders en in Nederland verblijvende buitenlanders uit te breiden en te verstevigen. De inlichtingenofficieren onder hen gaan dan reeds spoedig er toe over het contact een clandestien karakter te geven en pogingen om de betrokken relaties bij het inlichtingenwerk te betrekken volgen vaak na slechts enkele ontmoetingen. Bij het leggen van contacten met Nederlanders zijn soms ook tijdelijk in ons land verblijvende Sovjetrussische wetenschapsmensen, bursalen, overheidsfunctionarissen, zeelieden, etc. behulpzaam.

Opvallend zijn de tamelijk grove benaderingen - vooral ter verkrijging van militair technische informatie - door de Sovjetrussische militaire inlichtingendienst, (GRU) (waarvoor in ons land ten minste drie kolonels werkzaam zijn) die in alle gelegingen van de vertegenwoordiging ruim vertegenwoordigd is. Ook de civiele Sovjetrussische inlichtingendienst (KGB) toont, naast de gebruikelijke interesse voor politieke en economische informaties, grote belangstelling voor technische gegevens, met name op het terrein van lucht- en ruimtevaart. Opmerkelijk is de grote interesse van het KGB en de GRU voor de in Nederland geldende beveiligingsmaatregelen in de Nederlandse havens, aan de grens, aan boord van vliegtuigen en voor de daarbij gebruikte apparatuur.

Met het teloor gaan van de betekenis van de Sovjetrussisch-Nederlandse joint-venture Elorg B.V. voor spionage-activiteiten - als gevolg van de uitwijzing in 1976 van de Russische directeur - is blijkbaar ook het economische nut daarvan in Nederland weggefallen. De Russen treffen thans voorbereidingen om de joint-venture in Nederland te liquideren en naar België te verplaatsen.

Duitse Democratische Republiek

Het aantal Oostduitse medewerkers op de ambassade van de DDR en bij de Oostduitse staatsbedrijven in ons land bleef gelijk. Een Oostduits reisbureau, opgericht om het toerisme naar dit land te bevorderen, is ondergebracht bij het voor het grootste deel in Oostduits bezit zijnde transportbedrijf Imog B.V. te Rotterdam.

De contacten van medewerkers van de Oostduitse ambassade met Nederlandse politici en vertegenwoordigers van de publiciteitsmedia werden gecontinueerd en geïntensiveerd. Het contact met de CPN daarentegen liep sterk terug.

Geconstateerd werd, dat het Oostduitse consulaat gewezen DDR-onderdanen, die in Nederland woonachtig zijn en een Westduits of een Nederlands paspoort bezitten, schriftelijk uitnodigt voor een bezoek aan dit consulaat.

Tijdens deze bezoeken wordt soms politieke druk op de betrokkenen uitgeoefend.

Inlichtingenactiviteiten rechtstreeks vanuit de Oostduitse ambassade werden ook in de afgelopen verslagperiode niet vastgesteld. Vanuit de DDR zelf vinden deze echter op de gebruikelijke wijze voortgang. Een Nederlander, directeur van een joint-venture met Oostduitse meerderheidsparticipatie, werd in de DDR door inlichtingenofficieren benaderd en om gegevens over militaire en internationale organisaties verzocht.

Bovendien werden in de afgelopen maanden nog een echtpaar en een man onderkend als Oostduitse agenten, die zich onder valse identiteit in Nederland gevestigd hadden. Op het ogenblik dat dit werd vastgesteld hadden zij echter ons land al weer verlaten.

Van enkele andere h.t.l. onder valse identiteit verblijvende Oostduitse agenten - waarvan sprake was in het vorig overzicht - is tot dusver nog geen geheime activiteit gebleken.

Overige Europese communistische landen

De activiteiten van de Poolse inlichtingendiensten, zowel vanuit de officiële vertegenwoordiging in ons land, als rechtstreeks vanuit Polen, blijven gericht op politieke, economische, industriële, wetenschappelijk-technische en militaire gegevens.

Voor het eerst toonden ook de Poolse inlichtingenofficieren interesse voor de Afcant-vestiging te Brunssum. In dit verband verdient de toegenomen bemoeienis van de inlichtingenofficieren in het Poolse consulaat met de Poolse emigranten in Limburg de aandacht.

Het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken beschikte afwijzend op de visumaanvraag van een Poolse kolonel, bekend als een belangrijk en actief medewerker van de Poolse militaire inlichtingendienst, die een oriëntatiebezoek aan Nederland wenste te brengen.

Kort daarop ontving het Ministerie van Defensie het verzoek deze kolonel te aanvaarden als opvolger van de huidige Poolse militair attaché in Nederland. Van Nederlandse zijde is aan de Poolse autoriteiten verzocht de aanvraag voor deze accreditering in te trekken.

De eerder gesignaleerde versterking van de Tsjechoslowaakse belangen in Tsjechoslowaaks-Nederlandse joint-ventures werd gecontinueerd. Twee joint-ventures zijn thans vrijwel geheel in Tsjechoslowaakse handen.

De Tsjechoslowaakse inlichtingendiensten blijven een opmerkelijke activiteit ontplooiën. De belangstelling van de in ons land aanwezige inlichtingenofficieren bestrijkt een breed terrein en betreft o.m. NAVO-aangelegenheden. Daarnaast worden nauwlettend de reacties in Nederland - met name in emigrantenkringen - op de "Charta 77"-beweging gevolgd.

Wederom deden zich gevallen voor van het aanwerven door de Roemeense inlichtingendienst van met Nederlanders gehuwde Roemeense onderdanen.

De in de vertegenwoordiging werkzame Roemeense inlichtingenofficieren toonden verder de gebruikelijke belangstelling voor Nederlandse politici.

De activiteiten van de Joegoslavische inlichtingenofficiëren in Nederland lijken vooral geïnspireerd door de vrees voor terroristische acties tegen Joegoslavische autoriteiten en vertegenwoordigingen. Controle op en informatie over Joegoslavische gastarbeiders en emigranten vormen dan ook de hoofdmoot van deze activiteiten.

Iraakse inlichtingenactiviteiten

De Iraakse inlichtingendienst zet de uitbouw van haar activiteiten in Nederland voort. Deze activiteiten houden in:

- het verzamelen van gegevens over "zionistische" organisaties en bedrijven;
- het verzamelen van gegevens over Koerdische vluchtelingen en pro-Koerdische organisaties;
- het leggen van contact met oppositionele Marokkaanse gastarbeiders.

Ethiopië Komitee Nederland

Leden van de "Ethiopian Students Union in Holland" richtten met een aantal Nederlanders in het najaar van 1976 het "Ethiopië Komitee Nederland" op. Dit comité hangt de marxistische ideologie aan en stelt zich ten doel om "steun te verlenen aan het Ethiopische en Eritrese volk in hun strijd tegen de militaire machthebbers".

Polisario-Comité

In de tweede helft van 1976 bezochten enige delegaties van "Frente Polisario" ons land. Begin 1977 vond te Den Haag de oprichting plaats van het "Polisario-Comité", waarin naast Nederlanders ook Saharanen zitting hebben. Er zijn aanwijzingen, dat "Polisario" in de toekomst door terroristische activiteiten (mogelijk vliegtuigkapingen) de aandacht van de wereld op zich wil vestigen.

Marokkanen

De sterke uitbreiding van het (oppositionele) "Komitee Marokkaanse arbeiders in Nederland", de oprichting van het "Marokko Komitee", dat bestaat uit Nederlandse sympathisanten met de Marokkaanse oppositie, het verliezen van een door de "Amicales" aangespannen kort geding en de tegenwerking, die de "Amicales" ondervinden van de "Stichtingen Begeleiding Buitenlandse Werknemers", droegen ertoe bij dat de "Amicales" terrein verloren. De verdeeldheid onder de Marokkanen leidt steeds weer tot spanningen, doch deze traden in de afgelopen maanden niet aan de dag.

Zuidmolukkers

Een aantal Zuidmolukkers ondernam pogingen om in het buitenland erkenning van de Republiek der Zuidmolukkers te verkrijgen. Generaal T.J. Tamaela van de "Missie Militair" voerde hierover besprekingen in de Westafrikaanse staat Benin. Dit had tot resultaat, dat de Minister van Buitenlandse Zaken van Benin in een verklaring voor de Verenigde Naties o.m. de Zuidmolukse problematiek aanroerde.

Invloed en aanhang van Tamaela namen als gevolg hiervan toe. Van dit succes maakte hij gebruik om een nieuwe jongerenorganisatie op te richten, die de eenheid onder de Zuidmolukse jongeren moet bewerkstelligen. Dit streven lijkt echter tot falen gedoemd. Ook een vooraanstaand lid van het hoofdbestuur van de jongerenorganisatie Pemuda Masjarakat wil in het buitenland steun zoeken voor de Zuidmolukse zaak. Hij heeft daartoe contact opgenomen met de Russische ambassade alhier.

Daarnaast ondernamen enkele vooraanstaande oudere Zuidmolukse leiders o.l.v. Ds. Metiary, voorzitter van Badan Persatuan, enkele - overigens weinig succesvolle - pogingen om via buitenlandse relaties erkenning van een "socialistische republiek Zuid-Molukken" te verkrijgen. Deze onderhandelingen werden gevoerd met o.m. een persoon die voorgaf een vertegenwoordiger van de Vietnamese ambassade te Parijs te zijn. Op 18 december 1971 maakte een buitengewoon congres van de Badan Persatuan kenbaar zijn goedkeuring aan de gevoerde onderhandelingen te onthouden. Ds. Metiary heeft hierop toegezegd zich van verdere activiteiten in dit vlak te zullen onthouden.

De herdenking op 27 december 1976 van de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië leidde ditmaal, in tegenstelling tot voorgaande jaren, niet tot demonstraties of ongeregelheden. Naar aanleiding van het voornemen van de Nederlandse regering om, in het kader van de gewijzigde Wet op de Weerkorpsen, de Zuidmolukse ordediensten op te heffen, wordt in Molukse kring naarstig gezocht naar mogelijkheden deze ordediensten in aangepaste vorm binnen het kader van de nieuwe wetgeving te kunnen handhaven.

HOOFDAFDELING D

=====

Beveiliging

De Rijksgebouwendienst werd geadviseerd omtrent de beveiliging van het paleis Huis ten Bosch en het paleis Noordeinde te Den Haag.

Beveiligingsgesprekken werden gehouden met medewerkers van Nederlandse vertegenwoordigingen in communistische landen. De door de Minister van Binnenlandse Zaken ingestelde Commissie Herwaardering Vertrouwensfuncties maakte een aanvang met haar werkzaamheden.

De voorbereiding tot het instellen van een stuurgroep terzake computerbeveiliging is in een vergevorderd stadium gekomen. In samenwerking met de Ministeries van Economische en van Sociale Zaken werd voortgegaan met het inspecteren van de beveiliging van kerninstallaties.

In het kader van de beveiliging van de F-16 productie zijn in samenwerking met de Koninklijke Luchtmacht inspecties uitgevoerd bij enkele bij dit project ingeschakelde bedrijven.

Aan het bedrijf Wilton Fijenoord werden beveiligingsadviezen uitgebracht m.b.t. het gedeelte van de werf dat is ingericht voor de bouw van korvetten t.b.v. de Indonesische Marine.

De voorlichtingsbijeenkomsten voor beveiligingsfunctionarissen van de overheid en van het bedrijfsleven werden ook in de afgelopen periode gehouden.

Veiligheidsonderzoeken

Bezwaarschriften ingevolge de Beschikking Antecedentenonderzoeken kwamen in de sector van de burgerlijke overheid niet voor.

HOOFDAFDELING E

Afdeling Opleiding en Vorming

De grote toeloop van cursisten, (medewerkers van de BVD en van de politieverbindingen) maakte het noodzakelijk in de afgelopen tijd wederom een extra Basis cursus te organiseren. Er werd ook een extra Informatie/Observatie-cursus ingelast. In de periode van medio november tot medio december 1976 vonden in een conferentie-oord herhalingscursussen plaats voor in totaal circa 200 personeelsleden van Rijks- en Gemeentepolitie. Zoals gebruikelijk verleenden de docenten van de afdeling als gastsprekers medewerking aan cursussen en lezingen van verschillende opleidingsinstituten van de politie en de strijdkrachten.

Afdeling Onderzoeken

De toegestane sterkte van deze afdeling werd nog niet bereikt. Hoewel enige onderzoekingsambtenaren konden worden aangeworven, heeft de afdeling nog 6 vacatures (= 13% van het totaal). De onderzoeken kunnen daardoor niet altijd in het gewenste tempo worden uitgevoerd.

Afdeling Observatie

De afdeling wordt vrijwel geheel ingezet voor acties t.a.v. groeperingen, die van terroristische acties, c.q. voorbereidingen daartoe worden verdacht. De observatie van medewerkers van Oosteuropese vertegenwoordigingen die verdacht worden van geheime inlichtingenactiviteiten is daardoor wat op de achtergrond gekomen. De samenwerking met de politie en het Wapen der Koninklijke Marechaussee blijft goed. In de afgelopen periode is de afdeling uitgebreid met een drietal vrouwelijke medewerkers. Bij het observatiewerk wordt het daaraan deelnemen van vrouwelijke medewerkers soms als bijzonder nuttig ervaren.

Bureau Vertalingen en Uitwerking

Een grote wissel werd getrokken op de sector Maleis van dit Bureau. Gedurende de gehele maand december 1976 moest - met inbegrip van de feestdagen - steeds worden overgewerkt. Het blijft moeilijk om betrouwbare vertalers voor de Oosteuropese talen aan te trekken. De interne opleidingen Pools, Tsjechisch en Hongaars vinden dan ook gestaag voortgang.

AFDELING ACD

Op 18 januari 1977 werd een verdere stap gedaan in de richting van de ontwikkeling van de administratieve automatisering bij de Dienst. Een deel van de al naar het computersysteem overgebrachte persoonsgegevens, t.w. het Slavische namenbestand, werd operationeel gemaakt. De betekenis hiervan is dat van deze datum af zowel voor het naslaan in als voor het bijwerken van dit bestand gebruik wordt gemaakt van beeldschermterminals.

De eerste ervaringen met het nieuwe systeem kunnen wat betreft de toegankelijkheid van het bestand gunstig worden genoemd. Teleurstellend evenwel was de trage respons van het systeem. Dankzij een verdubbeling van het interne computergeheugen werd aan het eind van de verslagperiode een aanmerkelijke versnelling daarvan bewerkstelligd. Verwacht wordt dat programmatische herzieningen binnenkort tot verdere verbetering van de werksituatie zullen leiden.

De sectie Pers en Bibliotheek werd op 1 februari gesteld onder leiding van een functionaris die als primaire taak heeft het instellen van een onderzoek naar de behoefte aan en mogelijkheden van een gecentraliseerde literatuurverzorging en -documentatie.

AFDELING G

De ontwikkeling van de geautomatiseerde centrale kartotheek werd voortgezet. Het reeds geconverteerde deel van de kartotheek werd op de schijven in de computer opgeslagen. Dit bestand wordt nu regelmatig onderhouden en aangevuld. Enige aanlopmoeilijkheden daarbij werden opgelost.

Aanmerkelijke veranderingen zijn en worden nog in de gebruikte programmatuur aangebracht. Het interne computergeheugen is vergroot. Het doel van beide maatregelen is een versnelling van de gegevensverstrekking via de beeldschermterminals te bereiken, hetgeen reeds gedeeltelijk is gerealiseerd.

Een aantal bestaande geautomatiseerde administraties van geringere omvang werd in beschouwing genomen voor herziening of omzetting naar de IBM-apparatuur.

Nu de automatisering van de centrale kartotheek de eerste ontwikkelingsfase is gepasseerd, wordt gestart met de ontwikkeling van een automatiseringsplanning op langere termijn.

ex. 4: dupl. CO
5: KA
6: PZ

ex. 1: orig.
2: Enterman
3: CO

AFDELING PERSONEEL

Een organisatie-onderzoek in de hoofdafdeling TD ter formulering van doelen en vaststelling van werkstructuren, met de daaraan verbonden functiebeschrijvingen en waarderingen is nagenoeg voltooid.

Een dergelijk onderzoek met betrekking tot de onderwerpsdocumentatie in de afdeling ACD bevindt zich in de fase van afronding.

Met de Commissie van Overleg vergaderde H.PZ in de verslagperiode zeven maal. Overlegvergaderingen onder voorzitterschap van H.BVD vonden plaats op 2 november 1976 en op 5 januari 1977.

Tegemoetkomend aan haar verlangen werd de Commissie van Overleg uitgenodigd om van stond af aan deel te nemen aan de bestudering en ontwikkeling van bepaalde beleidszaken, zoals o.m. het bevorderingsbeleid bij de onderzoeksgroep en de vertaal en uitwerkgroep en de toelagen operationeel personeel. De hiermede opgedane ervaringen zijn van dien aard dat zoveel mogelijk op deze weg zal worden voortgegaan.

De sector personeelsvoorziening slaagde er wederom in het vacature bestand verder terug te dringen.

Cijfers hierover alsmede enkele andere aan de personeelsadministratie ontleende gegevens zijn in de bijlage vermeld.

Overzicht betreffende het personeel behorende bij Panorama
1 oktober 1976 - 1 april 1977

Overleden:	Op 14 oktober 1976 overleed de heer , Hoofdonderzoekingsambtenaar (54 jaar). Op 8 februari 1977 overleed mevrouw , Ambtenaar C 3e klasse (53 jaar).	
<u>Uit dienst:</u>	15 mannen	12 vrouwen
waarvan		
f.l.o.:	11 (2 lagere, 5 middelbare, 4 hogere ambtenaren)	4 (1 lagere, 3 middelbare ambtenaren)
Op eigen verzoek:	2 (2 middelbare ambtenaren)	6 (4 lagere, 2 middelbare ambtenaren)
Overleden:	1 (1 middelbare ambtenaar)	1 (1 lagere ambtenaar)
Invaliditeits- pensioen:		1 (2 middelbare ambtenaar) 1
Wachtgeld:	1 (1 middelbare ambtenaar)	
 <u>In dienst:</u>	 22 mannen	 11 vrouwen
	(7 lagere, 15 middelbare ambtenaren)	(8 lagere, 3 middelbare, ambtenaren)

Van bovenvermeld aantal werden 12 personeelsleden aangetrokken door tussenkomst van reeds in dienst zijnde medewerkers c.q. dienstrelaties en 21 door advertenties.

Gedeeltelijke dagtaak: 1 man

61 vrouwen